

**RADA
UNII EUROPEJSKIEJ**

**Bruksela, 14 grudnia 2009 r. (15.01)
(OR. en)**

**10505/4/09
REV 4**

**ENFOPOL 157
ENFOCUSTOM 55
CRIMORG 90
COMIX 465**

NOTA

Od:	Sekretariat Generalny
Do:	Grupa Robocza ds. Współpracy Policyjnej (komitet mieszany UE – Islandia, Norwegia i Szwajcaria, Liechtenstein)
Nr poprz. dok.	10694/07 ENFOPOL 121 COMIX 553
Dotyczy:	Podręcznik operacji transgranicznych

W załączeniu delegacje otrzymują podręcznik operacji transgranicznych uzgodniony przez Grupę Roboczą ds. Współpracy Policyjnej.

Treść podręcznika

Podręcznik zawiera informacje o różnych typach operacji transgranicznych, które organy ochrony porządku publicznego państw członkowskich mogą wspólnie podejmować na podstawie różnych aktów prawnych (konwencji z Schengen, decyzji z Prüm i innych).

Tam gdzie to możliwe, podano odesłania do istniejących podręczników i stron internetowych, tak by uniknąć powtarzania informacji już zawartych gdzie indziej.

Addendum do niniejszego podręcznika zawiera krajowe zestawienia informacyjne (po jednym na każde państwo członkowskie) z praktycznymi informacjami niezbędnymi podczas operacji transgranicznych, m.in. o:

- deklaracjach wymaganych w myśl konwencji z Schengen i decyzji z Prüm
- wszystkich punktach kontaktowych związanych z działalnością operacyjną opisaną w podręczniku.

Opracowując swoje zestawienie informacyjne, państwa członkowskie wypełniły sformułowany w różnych przepisach wymóg przedstawienia odnośnych deklaracji. Zatem zestawienia te zostaną ujęte w podręczniku (jako jego część), o którym mowa w art. 18 decyzji w sprawie wdrożenia decyzji z Prüm (2008/616/WSiSW).

Ważne uwagi

- Przepisy art. 39 i 46 nie zostały ujęte w niniejszym podręczniku, co nie wyklucza możliwości wykorzystywania ich jako zasadnej podstawy prawnej do prowadzenia operacji transgranicznych opisanych w niniejszym podręczniku.
- Działająca w Europolu grupa ekspertów ds. obserwacji będzie regularnie (corocznie) weryfikować odnośne części niniejszego podręcznika i praktykę państw członkowskich pod względem obserwacji i pościgu oraz wskazywać wzorcowe rozwiązania i ważne wnioski wynikające z doświadczeń¹. Jeżeli będzie to konieczne i celowe, należy je przekazywać Radzie (jej organom) do uwzględnienia w aktach legislacyjnych, podręcznikach czy dokumentach dotyczących polityki.
- Należy zauważyć, że niektóre państwa członkowskie (AT i EE) oprócz wniosku o obserwację transgraniczną wymagają międzynarodowego wniosku sądowego.
- Poza faktami podanymi w zestawieniach informacyjnych podręcznik nie zawiera danych o wszystkich dwustronnych porozumieniach i rozwiązaniach obowiązujących państwa członkowskie w operacjach transgranicznych.

¹ Działająca w Europolu grupa robocza ds. obserwacji transgranicznej chętnie zaangażuje się w tę weryfikację.

- Lista ekspertów ds. przestępczości związanej z pojazdami, wymagana zgodnie z art. 5 ust. 3 decyzji Rady w sprawie zwalczania przestępczości transgranicznej związanej z pojazdami², będzie prowadzona przez Sekretariat Generalny jako osobny dokument.
- Lista ekspertów ds. zapobiegania przestępczości jest prowadzona przez sekretariat Europejskiej Sieci Zapobiegania Przestępczości na stronie sieci: <http://www.eucpn.org>.
- Lista policyjnych kontaktów szkoleniowych została zlikwidowana, gdyż informacje o nich podaje sieć Europejskiego Kolegium Policyjnego (CEPOL), m.in. na swojej stronie.
- Nie prowadzi się żadnych list punktów kontaktowych zajmujących się prywatnym bezpieczeństwem czy osobami zaginionymi.

Sekretariat Rady będzie co roku uaktualniał podręcznik i zestawienia informacyjne; w tym celu będzie corocznie zwracał się do delegacji z przypomnieniem, by zweryfikowały odnośne dane. Wyjątki są możliwe w razie wystąpienia poważnych zmian.

Oprócz tego, że o rozpowszechnienie niniejszego podręcznika są proszone państwa członkowskie, również Europol i CEPOL są proszone o dopilnowanie odpowiedniego rozpowszechnienia i nagłośnienia podręcznika wśród organów ochrony porządku publicznego.

* *

*

² Dz.U. L 389 z 30.12.2004, s. 28.

SPIS TREŚCI**0. Wprowadzenie****1. Struktury współpracy****2. Obserwacja transgraniczna**

- 2.1 Uwagi ogólne
- 2.2 Warunki i procedury prowadzenia obserwacji na podstawie art. 40 konwencji z Schengen
- 2.3 Warunki i procedury prowadzenia obserwacji na podstawie art. 21 drugiej konwencji neapolitańskiej
- 2.4 Warunki i procedury prowadzenia obserwacji na podstawie porozumień dwustronnych
- 2.5 Niejawnie nadzorowane przesyłki wymagające obserwacji

3. Pościg

- 3.1 Uwagi ogólne
- 3.2 Warunki i procedury prowadzenia pościgu na podstawie art. 41 konwencji z Schengen
- 3.3 Warunki i procedury prowadzenia pościgu na podstawie art. 20 drugiej konwencji neapolitańskiej

4. Wspólne operacje

- 4.1 Uwagi ogólne
- 4.2 Wspólne patrole
- 4.3 Wsparcie w razie klęsk żywiołowych i poważnych wypadków
- 4.4 Współpraca w ramach międzynarodowych meczy piłkarskich
- 4.5 Współpraca podczas dużych imprez
- 4.6 Ochrona osób publicznych
- 4.7 Współpraca między specjalnymi jednostkami interwencyjnymi
- 4.8 Warunki i procedury prowadzenia wspólnych operacji na podstawie porozumień dwustronnych

5. Wspólne śledztwa

- 5.1 Wspólne zespoły dochodzeniowo-śledcze
- 5.2 Wspólne specjalne zespoły dochodzeniowe utworzone zgodnie z art. 24 drugiej konwencji neapolitańskiej
- 5.3 Dochodzenia równoległe („zwierciadlane”)
- 5.4 Korzystanie z pomocy tajnych agentów oraz informatorów

Załączniki

Formularze

- Wniosek o pomoc w obserwacji transgranicznej
- Sprawozdanie końcowe z operacji obserwacji transgranicznej
- Wniosek o transgraniczną dostawę niejawnie kontrolowaną
- Sprawozdanie końcowe z dostawy niejawnie kontrolowanej

Krajowe zestawienia informacyjne przedstawiono w dok. 10505/4/09 REV 4 ADD 1.

0. WPROWADZENIE

Niniejszy podręcznik opisuje różne typy operacji transgranicznych, które są i mogą być organizowane przez organy ochrony porządku publicznego na podstawie różnych aktów prawnych. W podręczniku tym „operacje transgraniczne” należy rozumieć jako operacje ochrony porządku publicznego, w których funkcjonariusze jednego państwa członkowskiego (współ)działają na terytorium innego państwa członkowskiego.

Podręcznik ma dawać wskazówki, lub przynajmniej sugestie, co do korzystania z przemiotowych narzędzi, a w ostatecznym rozrachunku powinien umożliwić ich bardziej jednolite stosowanie na całym terytorium UE i strefy Schengen. Powinien ułatwić współpracę właściwych organów państw członkowskich, i w tym celu wskazuje przepisy prawne oraz podaje praktyczne, bardziej szczegółowe wskazówki, w tym sprawdzone rozwiązania.

Poza umowami dwustronnymi pierwszym i najważniejszym aktem prawnym regulującym współpracę organów ochrony porządku publicznego (w tym operacje transgraniczne) jest konwencja wykonawcza do układu z Schengen z dnia 19 czerwca 1990 r. (zwana „konwencją z Schengen”³), która przewiduje całkowite, prawnie wiążące zniesienie odpraw osób na wspólnych granicach umawiających się stron, a tym samym tworzy przestrzeń swobodnego przemieszczania się.

Niemniej konwencja obejmuje też różne środki kompensacyjne, mające likwidować wszelkie ewentualne luki bezpieczeństwa, które wynikają ze zniesienia kontroli granicznych. Jednym z najważniejszych środków kompensacyjnych jest wzmożona współpraca policyjna.

Współpraca policyjna obejmuje w szczególności:

- wzajemną pomoc w zapobieganiu przestępstwom i ich wykrywaniu
- obserwację transgraniczną
- pościg transgraniczny
- dostarczanie informacji w konkretnych sprawach w celu zapobiegania przyszłym przestępstwom i zagrożeniom związanym z porządkiem i bezpieczeństwem publicznym
- wymianę informacji potrzebnych do prowadzenia skutecznych odpraw i skutecznej obserwacji na granicach zewnętrznych

³ Tekst konwencji ogłoszono w Dz.U. L 239 z 22.9.2000, s. 19.

- delegowanie funkcjonariuszy łącznikowych
- intensyfikację współpracy policyjnej w regionach przygranicznych dzięki dwustronnym ustaleniom i porozumieniom
- utworzenie i utrzymywanie wspólnego systemu informacyjnego – SIS.

Niniejszy podręcznik obejmuje jedynie operacje transgraniczne, nie obejmuje natomiast różnych form wymiany informacji przewidzianych przez konwencję z Schengen, gdyż są one ujęte w podręczniku wymiany informacji (jeszcze niewydanym).

Opierając się na kilku porozumieniach dwustronnych i wielostronnych, które zawarła część państw członkowskich i które przewidywały pogłębioną współpracę organów ochrony porządku publicznego, Rada przyjęła w roku 2008 decyzję Rady w sprawie intensyfikacji współpracy transgranicznej, szczególnie w zwalczaniu terroryzmu i przestępczości transgranicznej⁴, zwaną również „decyzją z Prüm”, gdyż przenosi ona części konwencji z Prüm do systemu prawnego UE. Oprócz przepisów o wymianie informacji decyzja ta przewiduje:

- wspólne patrole i inne rodzaje wspólnych operacji służące ochronie porządku i bezpieczeństwa publicznego oraz prewencji kryminalnej
- wsparcie w związku ze zgromadzeniami masowymi, klęskami żywiołowymi i poważnymi wypadkami, przy czym wsparcie to może oznaczać oddelegowanie funkcjonariuszy, ekspertów i doradców oraz dostarczanie sprzętu na wniosek.

Jest jeszcze wiele innych aktów prawnych, które przewidują udział funkcjonariuszy ochrony porządku publicznego w operacjach prowadzonych przez inne państwo członkowskie lub w innym państwie członkowskim, np. konwencja o wzajemnej pomocy prawnej⁵ oraz decyzja ramowa Rady w sprawie wspólnych zespołów dochodzeniowo-śledczych⁶, Druga konwencja neapolitańska w sprawie pomocy wzajemnej i współpracy między administracjami celnymi⁷, a czasem bardzo dalekosiężne porozumienia dwu- lub wielostronne między (najczęściej sąsiadującymi) państwami członkowskim w ograniczonej liczbie.

⁴ Decyzja Rady 2008/615/WSiSW z dnia 23 czerwca 2008 r. w sprawie intensyfikacji współpracy transgranicznej, szczególnie w zwalczaniu terroryzmu i przestępczości transgranicznej, ogłoszona w Dz.U. L 210 z 6.8.2008, s. 1.

⁵ Konwencja ustanowiona przez Radę zgodnie z artykułem 34 Traktatu o Unii Europejskiej o wzajemnej pomocy prawnej w sprawach karnych pomiędzy państwami członkowskimi Unii Europejskiej, ogłoszona w Dz.U. C 197 z 12.7.2000, s. 1.

⁶ Decyzja ramowa Rady 2002/465/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. ogłoszona w Dz.U. L 162 z 20.6.2002, s. 1.

⁷ Konwencja z dnia 18 grudnia 1997 r. w sprawie pomocy wzajemnej i współpracy między administracjami celnymi, ogłoszona w Dz.U. C 24 z 23.1.1998, s. 1., i Dz.U. C 165 z 30.5.1998, s. 24.

I wreszcie niniejszy dokument odsyła to podręczników, wskazówek i sprawdzonych rozwiązań, które opracowano, aby ułatwić i ulepszyć współpracę między organami ochrony porządku publicznego podczas operacji o wymiarze transgranicznym.

Natomiast niniejszy podręcznik nie obejmuje działalności zespołów szybkiej interwencji na granicy⁸.

Nie obejmuje też środków, które należy podjąć w celu wsparcia operacji transgranicznych, takich jak łączność radiowa czy ogólna komunikacja (umiejętności językowe, szkolenie z procedur współpracy,...), ani informacji o stosowaniu specjalnych policyjnych technik śledczych. Informacje o stosowaniu takich technik w operacjach transgranicznych można uzyskać od krajowych organów centralnych.

Niniejszy podręcznik pomija też odnośne kwestie wiążące się z operacją transgraniczną, takie jak przekazywanie informacji czy ujawnianie dowodów lub informacji wywiadowczych, tak jak pomija możliwe warianty współpracy sądowej dostępne w ramach wzajemnej pomocy prawnej, przez Eurojust czy inne środki.

⁸ Rozporządzenie (WE) nr 863/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lipca 2007 r. ustanawiające mechanizm tworzenia zespołów szybkiej interwencji na granicy oraz zmieniające rozporządzenie Rady (WE) nr 2007/2004 w odniesieniu do tego mechanizmu i określające uprawnienia i zadania zaproszonych funkcjonariuszy, ogłoszone w Dz.U. L 199 z 31.7.2007, s. 30.

Tabela uczestników

Jeżeli chodzi o objęty niniejszym podręcznikiem udział w realizacji współpracy transgranicznej, to między państwami członkowskimi istnieją różnice pod względem okresu zaangażowania oraz odnośnej podstawy prawnej.

W poniższej tabeli przedstawiono stan na dzień 1 grudnia 2009 r.

Państwa członkowskie	obserwacja schengńska	pościg schengński	wspólne operacje i pomoc (decyzja z Prüm) ⁹	pilna pomoc (konwencja z Prüm) ¹⁰	Druga konwencja neapolitańska
BE	X	X	X	X	X
BG	(jeszcze nie)	(jeszcze nie)	X	X	X
CZ	X	X	X		X
DK	X	X	X		X
DE	X	X	X	X	X
EE	X	X	X	X	X
IE		---	X		X
EL	X	X	X		X
ES	X	X	X	X	X
FR	X	X	X	X	X
IT	X	X	X	X	X
CY	(jeszcze nie)	----	(jeszcze nie)		X
LV	X	X	X		X
LT	X	X	X		X
LU	X	X	X	X	X
HU	X	X	X		X
MT	X	----	X		X

⁹ Decyzja Rady 2008/615/WSiSW z dnia 23 czerwca 2008 r. w sprawie intensyfikacji współpracy transgranicznej, szczególnie w zwalczaniu terroryzmu i przestępczości transgranicznej, ogłoszona w Dz.U. L 210 z 6.8.2008, s. 1.

¹⁰ Konwencja z Prüm w sprawie intensywniejszej współpracy transgranicznej, szczególnie w walce z terroryzmem, przestępczością transgraniczną i nielegalną migracją. Wymienione są tylko państwa członkowskie, które podpisały konwencję z Prüm.

Państwa członkowskie	obserwacja schengńska	pościg schengński	wspólne operacje i pomoc (decyzja z Prüm) ⁹	pełna pomoc (konwencja z Prüm) ¹⁰	Druga konwencja neapolitańska
NL	X	X	X	X	X
AT	X	X	X	X	X
PL	X	X	X		X
PT	X	X	X	X	X
RO	(jeszcze nie)	(jeszcze nie)	X	X	X
SI	X	X	X	X	X
SK	X	X	X	X	X
FI	X	X	X	X	X
SE	X	X	(jeszcze nie)		X
UK	X	---	X		X
IC	X	X	(jeszcze nie) ¹¹	nd.	nd.
LI	(jeszcze nie)	(jeszcze nie)	nd.	nd.	nd.
NO	X	X	(jeszcze nie) ¹²	nd.	nd.
CH	X	X	nd.	nd.	nd.

¹¹ Na podstawie specjalnego porozumienia, które ma zostać zawarte między UE, Islandią a Norwegią.

¹² Na podstawie specjalnego porozumienia, które ma zostać zawarte między UE, Islandią a Norwegią.

1. STRUKTURY WSPÓŁPRACY

Wiele aktów prawnych dotyczących współpracy organów ochrony porządku publicznego wymaga utworzenia organu lub gremium, lub urzędu centralnego albo krajowego punktu kontaktowego.

Aby zapewnić koordynację i ułatwić kontakty innym państwom członkowskim, ustalono jako najlepsze rozwiązanie, że państwa członkowskie powinny do celów międzynarodowej współpracy organów ochrony porządku publicznego przyjąć zasadę „jednego punktu kompleksowej obsługi” (*one-stop-shop*). Czyli że różne urzędy i punkty kontaktowe – zwłaszcza najważniejsze, jak biuro Sirene, jednostka krajowa Europolu, biuro główne krajowe Interpolu, urząd czuwający nad siecią funkcjonariuszy łącznikowych – powinny zostać zintegrowane w jeden urząd. Wskazówki i sprawdzone rozwiązania co do tworzenia i organizowania takich zintegrowanych urzędów przedstawiono w „Podręczniku sprawdzonych rozwiązań dla jednostek międzynarodowej współpracy policyjnej na szczeblu krajowym” (*Manual of Good Practices concerning the International Police Cooperation Units at National Level* – dok. 7968/08 + COR 1 i 2).

Oczywiście nie wyklucza to możliwości, by odnośni eksperci zajmowali się określonymi operacjami, mieli bezpośrednie kontakty czy tworzyli sieci. Niemniej gdy organy lokalne nie wiedzą, do jakich ekspertów się zwrócić w konkretnej sprawie, powinny skierować zapytanie do zintegrowanego urzędu, który je przekaże właściwym organom.

Postulat stworzenia organu centralnego (zintegrowanego urzędu) o określonych kompetencjach nie oznacza, że wszystkie czynności należy scentralizować. Wręcz przeciwnie: zgodnie z zasadą pomocniczości czynności powinny być wykonywane na najbardziej odpowiednim szczeblu. Bezpośrednie kontakty między ekspertami w odnośnych sprawach dają dodatkową możliwość współpracy.

Dlatego w regionach leżących wzdłuż granic wewnętrznych olbrzymie znaczenie ma działalność centrów współpracy policyjno-celnej. Państwa członkowskie mogą postanowić, że wyznaczą centrum współpracy policyjno-celnej jako organ, do którego można kierować niektóre wnioski o współpracę transgraniczną (np. wnioski o obserwację czy pościg).

Wskazówki co do ustanawiania i prowadzenia takich centrów przedstawiono w dok. 13815/08.

Inny typem „struktury” we współpracy transgranicznej – służącym głównie wymianie informacji, ale mogącym także pomóc w organizowaniu i prowadzeniu operacji transgranicznych – jest delegowanie funkcjonariuszy łącznikowych do innych państw członkowskich. Pracę i zadania funkcjonariuszy łącznikowych wyjaśnia osobny dokument – „Kompendium dla funkcjonariuszy łącznikowych ochrony porządku publicznego” (*Compendium on law enforcement liaison officers*, dok. 10504/2/09 REV 2); zawiera on też wykaz oficerów łącznikowych.

2. OBSERWACJA TRANSGRANICZNA

2.1 Uwagi ogólne

Zasada

Obserwacja transgraniczna to operacja polegająca na tym, że obserwacja rozpoczęta w jednym państwie (A – „państwie wystosowującym wniosek”) jest kontynuowana na terytorium innego państwa (B – „państwa otrzymującego wniosek”). Kontynuowanie obserwacji zapewniają albo funkcjonariusze, którzy ją rozpoczęli, albo funkcjonariusze państwa B. Obserwacja może odbywać się po kolei na terytorium kilku państw.

Podstawą prawną takiej obserwacji transgranicznej mogą być:

- art. 40¹³ konwencji z Schengen¹⁴, który wyróżnia dwa warianty:
 - wcześniej zaplanowana obserwacja, na którą państwo B udzieliło zgody,
 - obserwacja w trybie nadzwyczajnym, kontynuowana bez uprzedniej zgody państwa B
- art. 21 drugiej konwencji neapolitańskiej¹⁵
- porozumienia dwustronne: najczęściej rozszerzają one możliwości obserwacji poza to, co zostało określone w przepisach UE, lub na sytuacje, w których nie zostały spełnione kryteria kontynuowania obserwacji.

Oczywiście prowadzenie obserwacji transgranicznej uzależnione jest od ściśle określonych warunków, w tym od uzyskania zgody państwa B i od przestrzegania standardowych procedur.

Ponieważ warunki podane w różnych podstawach prawnych nie są takie same, warto je porównać, by znaleźć najwłaściwszy (najkorzystniejszy) wariant w danej sprawie.

Na przykład na podstawie drugiej konwencji neapolitańskiej można prowadzić obserwację transgraniczną tylko w przypadku stwierdzenia naruszeń celnych, ale warunki jej prowadzenia mogą, zależnie od przypadku, być lepsze (korzystniejsze).

Praktyczne rozwiązania, ochrona i odpowiedzialność prawna

Zob. odnośne fragmenty niniejszego podręcznika w rozdziale 4.1.

¹³ Zmieniony decyzją Rady 2003/725/WSiSW z dnia 2 października 2003 r., ogłoszoną w Dz.U. L 260 z 11.10.2003, s. 37.

¹⁴ Tekst konwencji ogłoszono w Dz.U. L 239 z 22.9.2000, s. 19.

¹⁵ Konwencja z dnia 18 grudnia 1997 r. w sprawie pomocy wzajemnej i współpracy między administracjami celnymi, ogłoszona w Dz.U. C 24 z 23.1.1998, s. 1., i Dz.U. C 165 z 30.5.1998, s. 24.

2.2 Warunki i procedury prowadzenia obserwacji na podstawie art. 40 konwencji z Schengen

	Wcześniej zaplanowana obserwacja (art. 40 ust. 1)	Obserwacja w trybie nadzwyczajnym (art. 40 ust. 2)
Warunki	Obserwacja toczy się w ramach dochodzenia	
	Obserwowana osoba jest podejrzana o udział w przestępstwie dającym podstawę do ekstradycji ¹⁶ LUB obserwowana osoba może pomóc w zidentyfikowaniu lub zlokalizowaniu takiej osoby	popołnienie jednego z przestępstw wskazanych w art. 40 ust. 7, zmienionym decyzją Rady 2003/725/WSiSW ¹⁷
		Ze „szczególnie pilnych powodów” nie można było wystąpić o uprzednią zgodę (np. gdy o przestępstwie, którego sprawca wymaga obserwacji transgranicznej, organy dowiadują się tak późno, że prośba o pomoc nie mogła zostać spełniona, nawet jeżeli została natychmiast przekazana organowi centralnemu).
	Może odbywać się na przejściach granicznych wszelkiego rodzaju, na lądzie, w powietrzu i na morzu (o ile nie zostaje naruszone prawo krajowe).	

- ¹⁶ Według art. 2 ust. 1 europejskiej konwencji o ekstradycji z dnia 13 grudnia 1957 r. przestępstwa stanowiące podstawę do ekstradycji to „przestępstwa zagrożone według prawa Strony wzywającej i Strony wezwanej karą pozbawienia wolności o maksymalnym wymiarze co najmniej jednego roku lub karą surowszą albo czyny, wobec sprawców których można orzec środek zabezpieczający w takim samym wymiarze”. W art. 2 ust. 1 ramowej decyzji Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi wymieniono przestępstwa, które dają podstawę do wydania na mocy europejskiego nakazu aresztowania.
- ¹⁷ Zabójstwo, nieumyślne spowodowanie śmierci, poważne przestępstwo na tle seksualnym, podpalenie, podrabianie i fałszowanie środków płatniczych, kradzież z włamaniem i rozbój kwalifikowany oraz paserstwo, wymuszenie, porwanie i przetrzymywanie zakładników, handel ludźmi, nielegalny handel środkami odurzającymi i substancjami psychotropowymi, naruszenie przepisów prawnych dotyczących broni i materiałów wybuchowych, umyślne spowodowanie szkody z użyciem materiałów wybuchowych, nielegalny przewóz toksycznych i niebezpiecznych odpadów, poważne nadużycie finansowe, nielegalna imigracja, pranie brudnych pieniędzy, nielegalny handel materiałami jądrowymi i radioaktywnymi, uczestnictwo w organizacji przestępczej w rozumieniu wspólnego działania Rady 98/733/WSiSW z dnia 21 grudnia 1998 r. w sprawie uznawania za przestępstwa karne uczestnictwa w organizacji przestępczej w państwach członkowskich Unii Europejskiej, przestępstwa terrorystyczne określone w decyzji ramowej Rady 2002/475/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie zwalczania terroryzmu.

	Wcześniej zaplanowana obserwacja (art. 40 ust. 1)	Obserwacja w trybie nadzwyczajnym (art. 40 ust. 2)
Procedura		Wyznaczony organ państwa B zostaje niezwłocznie poinformowany, że została przekroczona granica.
	Wniosek o pomoc jest najpierw kierowany do wyznaczonych organów (centralnych) każdego państwa na standardowym formularzu. Głównym zadaniem wyznaczonych organów (centralnych) państwa A jest zadbanie, aby wszystkie dostępne dane o przypuszczalnym miejscu kontynuowania obserwacji dotarły właściwie do państwa B, oraz ułatwianie kontaktów między funkcjonariuszami prowadzącymi obserwację a organami ochrony porządku publicznego. Wyznaczone organy (centralne) państwa A muszą mieć całodobową możliwość przekazania wniosku.	Wniosek o pomoc jest niezwłocznie kierowany do wyznaczonych organów na standardowym formularzu. Nawet w razie pilnej lub nadzwyczajnej obserwacji należy wyznaczony organ centralny traktować jako pierwszy kanał przekazywania wniosków na podstawie art. 40. Nawet w przypadkach szczególnie pilnych doświadczenie i struktura tych organów zagwarantują optymalne rezultaty pod względem prewencji i wykrywania przestępstw oraz utrzymywania porządku publicznego i bezpieczeństwa narodowego. W pilnych przypadkach organ zagraniczny może przekazać wniosek telefonicznie, ale musi go jak najszybciej potwierdzić pisemnie. Wyznaczony organ centralny musi dysponować aktualnymi numerami telefonicznymi organów ochrony porządku publicznego, które znajdują się najbliżej granicy.
	Właściwe organy państwa B muszą mieć całodobową możliwość rozpatrzenia wniosku.	
	W niektórych państwach członkowskich prowadzenie obserwacji transgranicznej wymaga złożenia wniosku o pomoc prawną. Dlatego niektóre państwa członkowskie wymagają dodatkowego wniosku o pomoc prawną.	
	Państwo B może wyrazić zgodę na obserwację opisaną we wniosku, może sformułować własne warunki albo może wniosek odrzucić.	
	Państwo B odpowiada na tym samym formularzu, który otrzymało.	
	Dodatkowo formułowane warunki mogą np. dotyczyć limitów geograficznych, limitów samochodowych, noszenia broni, stosowania sprzętu audiowizualnego, stosowania kontrowersyjnych technik policyjnych...	

	Wcześniej zaplanowana obserwacja (art. 40 ust. 1)	Obserwacja w trybie nadzwyczajnym (art. 40 ust. 2)
	Państwo B może postanowić, że udzieli zgody na określony czas (np. od kilku dni do kilku miesięcy).	Konieczna jest pilna odpowiedź państwa B, czy zatwierdziło lub odrzuciło wniosek. W razie braku odpowiedzi należy obserwację w trybie nadzwyczajnym zakończyć po 5 godzinach od momentu przekroczenia granicy.
	W zgodzie należy jasno wskazać służby ochrony porządku publicznego, które w państwie B będą wspierały obserwację.	
	Tylko funkcjonariuszom wyznaczonych organów wolno dokonywać obserwacji transgranicznej (zob. wykazy zawarte w krajowych zestawieniach informacyjnych).	
Po przekroczeniu granicy	Funkcjonariusze podlegają prawu krajowemu państwa, w którym działają (państwa B), i muszą tego prawa przestrzegać.	
	Funkcjonariusze muszą wypełniać instrukcje organów właściwych na danym terenie, tzn. organów w okręgu, w którym prowadzą obserwację.	
	Generalnie należy te organy powiadomić przed rozpoczęciem obserwacji.	Funkcjonariusze muszą skontaktować się z najbliższym organem właściwym do zadań policyjnych (np. komendą policji lub centrum współpracy policyjno-celnej), gdy przekroczą granicę, lub krajowym punktem kontaktowym – zależnie od krajowych struktur (zob. krajowe zestawienia informacyjne).
	Konieczne jest, aby funkcjonariusze prowadzący obserwację mogli w każdej chwili udowodnić, że działają w charakterze urzędowym,	
	i by posiadali dokument potwierdzający upoważnienie do prowadzenia obserwacji.	
	Prowadzący pościg funkcjonariusze mogą nosić służbową broń, chyba że państwo B wyraźnie zgłosi sprzeciw; zakazane jest używanie tej broni poza przypadkami obrony koniecznej w rozumieniu przepisów krajowych państwa B. (Pojęcia obrony koniecznej i broni służbowej są w każdym państwie definiowane inaczej, jak wynika z krajowych zestawień informacyjnych).	
	Zakazane jest wchodzenie do mieszkań i miejsc ogólnie niedostępnych (zob. definicje w krajowych zestawieniach informacyjnych).	
	Funkcjonariusze prowadzący obserwację nie mogą legitymować ani aresztować obserwowanej osoby. Niemniej w wyjątkowych okolicznościach funkcjonariuszom wolno interweniować tak samo jak każdemu obywatelowi, by uniemożliwić lub przerwać popełnianie przestępstwa.	
		Obserwację należy przerwać albo = na żądanie państwa B, albo = w razie nieotrzymania zgody państwa B w ciągu 5 godzin od przekroczenia granicy.

	Wcześniej zaplanowana obserwacja (art. 40 ust. 1)	Obserwacja w trybie nadzwyczajnym (art. 40 ust. 2)
Po zakończeniu operacji	Po zakończeniu każdej operacji należy na standardowym formularzu sporządzić protokół dla organów państwa B. Może się zdarzyć, że funkcjonariusze, którzy prowadzili obserwację, zostaną poproszeni o osobiste stawiennictwo. Należy rozpatrzyć możliwość wspólnej odprawy dla zaangażowanych służb, tak by zebrane doświadczenia posłużyły jako lekcja na przyszłość, także jeżeli chodzi o przestrzeganie procedur.	
	Może się zdarzyć, że organy państwa B wystąpią o pomoc oddelegowanych funkcjonariuszy w dalszych czynnościach, śledztwie i procedurach sądowych po zakończeniu operacji.	
	Wszystkie wyznaczone organy zdają systematycznie sprawozdania krajowej jednostce centralnej, która powinna prowadzić krajową statystykę na temat sprawozdań dotyczących wykonywania art. 40. Prowadzona statystyka powinna być źródłem wiarygodnych ogólnych informacji o częstotliwości i sprawności przeprowadzonych operacji obserwacyjnych, nawet jeżeli ostatecznie nie doszło do przekroczenia granicy.	
	Na późniejszym etapie może być użyteczne, by odnośne organy dokonały wspólnej strategicznej oceny wyników operacji i sporządziły na ten temat sprawozdanie. Wtedy można przemyśleć zgromadzone doświadczenia i dokonać ulepszeń.	

2.3 Warunki i procedury prowadzenia obserwacji na podstawie art. 21 drugiej konwencji neapolitańskiej

Zasadę i warunki prowadzenia zwykłej obserwacji, a zwłaszcza obserwacji w trybie nadzwyczajnym, przewidziane w art. 21 drugiej konwencji neapolitańskiej przedstawiono w „Podręczniku do II konwencji neapolitańskiej w sprawie pomocy wzajemnej i współpracy między administracjami celnymi”.

2.4 Warunki i procedury prowadzenia obserwacji na podstawie porozumień dwustronnych

Wszystkie państwa członkowskie zawarły dwu- lub wielostronne porozumienia z sąsiednimi państwami w sprawie obserwacji transgranicznej. Porozumienia takie bardzo często zawierają dokładne uzgodnienia co do obserwacji transgranicznej między odnośnymi państwami: dokładnie określają ograniczenia czasowe i przestrzenne, warunki dotyczące noszenia broni itd. W wielu przypadkach takie dwustronne porozumienia przewidują obserwację graniczną o szerszym zakresie niż w przepisach UE, np. rozszerzają zakres przestępstw uzasadniających prowadzenie takiej obserwacji.

2.5 Niejawnie nadzorowane przesyłki wymagające obserwacji

Definicja

Niejawny nadzór przesyłek to technika, w której dopuszcza się, aby nielegalna lub podejrzana przesyłka z substancjami, przedmiotami lub ich substytutami została za wiedzą i pod nadzorem właściwych organów przemieszczona poza, przez lub na terytorium co najmniej jednego państwa, co pozwala ustalić tożsamość osób zamieszanych w nielegalny proceder.

Technika ta ma różne formy, zależnie od prawa krajowego. Nie wszystkie z nich są znane wszystkim państwom członkowskim:

- korzystanie z pomocy tajnych agentów
- stosowanie fizycznego nadzoru
- bez fizycznego nadzoru (technika czasem określana jako „przesyłka monitorowana”)
- korzystanie z wiedzy informatorów
- stosowanie substytutów.

Przesyłka niejawnie nadzorowana może dostać doręczona z częściowo zastąpioną zawartością. Zaletą jest tu zmniejszenie ryzyka rozprzestrzenienia zawartości, gdyby operacja się nie powiodła; równocześnie pierwotnej zawartości pozostawia się na tyle dużo, by można było wszcząć postępowanie karne.

Choć do tej pory niejawnie nadzorowane przesyłki zawierały najczęściej narkotyki, należy pamiętać, że w większości państw członkowskich dopuszcza się stosowanie operacji także w odniesieniu do innych towarów.

Warunki stosowania przesyłek i postępowanie z nimi

	Dostawa niejawnie nadzorowana
Warunki	Przesyłki niejawnie nadzorowane są stosowane na podstawie dwu- lub wielostronnych porozumień między danymi państwami i/lub na podstawie odnośnych przepisów krajowych (zob. art. 11 konwencji ONZ o zwalczaniu nielegalnego obrotu środkami odurzającymi i substancjami psychotropowymi ¹⁸ , art. 12 konwencji o pomocy prawnej w sprawach karnych ¹⁹ oraz art. 22 drugiej konwencji neapolitańskiej).
	Przesyłka niejawnie nadzorowana może dostać doręczona, pod warunkiem że uprzednio uzyskano odpowiednią zgodę. Jeżeli dostawa niejawnie kontrolowana angażuje co najmniej trzy państwa członkowskie, zgodę należy uzyskać zarówno od państwa docelowego, jak i od państw(a) tranzytu.
	Specjalne warunki i procedury zatwierdzania dostawy niejawnie kontrolowanej nie we wszystkich państwach członkowskich są takie same. (Zob. podręcznik Europolu, dostępny w krajowej jednostce Europolu, oraz „Podręcznik do II konwencji neapolitańskiej w sprawie pomocy wzajemnej i współpracy między administracjami celnymi”).
	Specjalne techniki są dopuszczalne pod warunkiem, że w państwie otrzymującym wniosek są one legalne.

¹⁸ <http://www.unodc.org/unodc/en/treaties/illicit-trafficking.html>

¹⁹ Akt Rady z dnia 29 maja 2000 r. ustanawiający zgodnie z artykułem 34 Traktatu o Unii Europejskiej Konwencję o wzajemnej pomocy prawnej w sprawach karnych pomiędzy państwami członkowskimi Unii Europejskiej (Dz.U. C 197 z 12.7.2000, s. 1).

Procedury	Ponieważ obchodzenie się z przesyłkami niejawnie nadzorowanymi jest skomplikowane – zarówno pod względem praktycznym, jak i prawnym – sprawą powinny zajmować się wyspecjalizowane punkty kontaktowe lub jednostki.
	Podstawowe informacje wymagane od państwa prowadzącego dostawę niejawnie kontrolowaną:
	• powód i tło operacji • fakty uzasadniające operację • rodzaj i ilość produktów • inne towary • prawdopodobne miejsce przekroczenia granicy państwa otrzymującego wniosek. Informacja o opuszczeniu państwa otrzymującego wniosek (jeżeli dotyczy) • prawdopodobne środki transportu i trasa • tożsamość podejrzanego (nazwisko i imię, data i miejsce urodzenia, miejsce zamieszkania, obywatelstwo, rysopis) • dane organu, który zatwierdził operację • nazwisko i imię właściwego funkcjonariusza kierującego operacją oraz dane kontaktowe (dane teleadresowe, dojazd, ...) • zaangażowane organy celne (jeżeli dotyczy) • informacje o specjalistycznych technikach policyjnych.
Operacja	Państwo przyjmujące kieruje operacją i ją nadzoruje na swoim terytorium oraz ma prawo do ingerencji.
Czynności pooperacyjne	Dla zaangażowanych służb ochrony porządku publicznego mogłoby być przydatne, gdyby wspólnie oceniły operację i przedstawiły sprawozdanie z jej wyników. Nad jego redakcją będzie czuwać państwo wiodące (składające wniosek). Na podstawie zdobytych doświadczeń będzie wtedy można wprowadzić faktyczne ulepszenia, a równocześnie zapoznać się z przepisami, metodami i priorytetami drugiej strony.

3. POŚCIG (konwencja z Schengen, art. 41)

3.1 Uwagi ogólne

Zasada

Pościg transgraniczny to dalszy pościg osób, które są podejrzane o popełnienie przestępstwa określonego rodzaju lub zostały przyłapane w trakcie popełniania takiego przestępstwa i przekroczyły granicę innego państwa członkowskiego (państwa B).

Podstawą prawną takiego pościgu transgranicznego mogą być:

- art. 41 konwencji z Schengen²⁰ – zgodnie z nim funkcjonariusze, którzy ścigają osobę przyłapaną podczas popełniania określonego przestępstwa, mogą kontynuować pościg na terytorium innego państwa strefy Schengen, od którego ich państwo dzieli granica lądowa.
- art. 20 drugiej konwencji neapolitańskiej²¹ – zgodnie z nim pościg można kontynuować przez granice lądowe i morskie.
- porozumienia dwustronne: najczęściej rozszerzają one możliwości pościgu poza to, co zostało określone we wspomnianych przepisach UE, lub na sytuacje, w których nie zostały spełnione kryteria kontynuowania pościgu.

Operacja pościgu z samej swojej natury nie wymaga uprzedniej zgody, za to podlega bardzo rygorystycznym warunkom i precyzyjnym uzgodnieniom. Niektóre z nich mają charakter ogólny, inne są indywidualne dla każdego państwa i zostały zgłoszone w deklaracjach jednostronnych.

Zgodnie z konwencją z Schengen każde państwo może wybrać jedną z dwóch definicji przestępstw, które mogą uzasadniać pościg, oraz może ograniczyć uprawnienia funkcjonariuszy prowadzących pościg (jeżeli chodzi o prawo do zatrzymywania i przesłuchiwania lub o geograficzny i czasowy zasięg pościgu).

²⁰ Tekst konwencji ogłoszono w Dz.U. L 239 z 22.9.2000, s. 19.

²¹ Konwencja z dnia 18 grudnia 1997 r. w sprawie pomocy wzajemnej i współpracy między administracjami celnymi, ogłoszona w Dz.U. C 24 z 23.1.1998, s. 1, i Dz.U. C 165 z 30.5.1998, s. 24.

Ponieważ warunki podane w różnych podstawach prawnych nie są takie same, warto je porównać, by znaleźć najwłaściwszy (najkorzystniejszy) wariant w danej sprawie.

Na przykład na podstawie drugiej konwencji neapolitańskiej pościg transgraniczny można prowadzić tylko w przypadku stwierdzenia naruszeń celnych, ale warunki jego prowadzenia mogą, zależnie od przypadku, być lepsze (korzystniejsze).

Ochrona i odpowiedzialność prawna

Zob. odnośne fragmenty niniejszego podręcznika w rozdziale 4.1.

3.2 Warunki i procedury prowadzenia pościgu na podstawie art. 41 konwencji z Schengen

	Pościg
Warunki	Pościg można prowadzić wyłącznie przez granice lądowe.
	Tylko funkcjonariusze wyznaczonych organów mogą kontynuować pościg (zob. krajowe zestawienia informacyjne).
	Warunki dotyczące rodzaju przestępstwa: każde państwo może wybrać jedną z dwóch definicji przestępstw pozwalających na kontynuowanie pościgu: albo wyczerpującą listę przestępstw podaną w art. 41 ust 4 lit. a), albo przestępstwa stanowiące podstawę do ekstradycji ²² .
	W krajowych zestawieniach informacyjnych należy sprawdzić, które państwo wybrało który wariant. Natomiast do wszystkich państw strefy Schengen odnoszą się następujące warunki: = ścigany musiał zostać przyłapany jako sprawca lub uczestnik jednego z wymienionych przestępstw = pościg jest dopuszczalny także wtedy, gdy ścigany podlega tymczasowemu aresztowi lub karze pozbawienia wolności.

²² Według art. 2 ust. 1 europejskiej konwencji o ekstradycji z dnia 13 grudnia 1957 r. przestępstwa stanowiące podstawę do ekstradycji to „przestępstwa zagrożone według prawa Strony wzywającej i Strony wezwanej karą pozbawienia wolności o maksymalnym wymiarze co najmniej jednego roku lub karą surowszą albo czyny, wobec sprawców których można orzec środek zabezpieczający w takim samym wymiarze”. W art. 2 ust. 2 ramowej decyzji Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi wymieniono przestępstwa, które dają podstawę do wydania na mocy europejskiego nakazu aresztowania.

	Warunki kontynuowania pościgu: można go kontynuować tylko wtedy, gdy = z uwagi na szczególnie pilny charakter nie można było uprzednio poinformować organów otrzymujących wniosek = albo organy te zostały poinformowane, ale same nie były w stanie odpowiednio szybko przejąć pościgu = najpóźniej w chwili przekroczenia granicy prowadzący pościg funkcjonariusze kontaktują się z organami państwa otrzymującego wniosek = pościgu zaprzestaje się na każde żądanie państwa otrzymującego wniosek.
	Kontynuacja pościgu może zostać obwarowana ograniczeniami trojakiego rodzaju – zależnie od uznania każdego państwa: – ograniczeniem terytorialnym: niektóre państwa dopuszczają pościg na całym swoim terytorium, inne – tylko w określonej (w kilometrach) odległości od granicy – ograniczeniem czasowym: może się okazać, że pościg trzeba zawiesić po upływie określonego czasu – ograniczeniem co do uprawnień funkcjonariuszy prowadzących pościg: niektóre państwa dają im prawo do zatrzymywania i przesłuchiwania, inne nie. Ograniczenia te nie dotyczą obywatelskiego prawa do zatrzymania sprawcy na gorącym uczynku w państwie, na którego terytorium prowadzony jest pościg. Różnorodne uwarunkowania i ograniczenia prawne obowiązujące w każdym państwie przedstawiono w krajowych zestawieniach informacyjnych.
Podczas pościgu	Obowiązkowo należy poinformować organy państwa B (państwa, w którym kontynuowany jest pościg) – najpóźniej w chwili przekroczenia granicy. W tym celu należy się skontaktować: = albo z pierwszym organem policji tego państwa, = albo jednym z organów łącznikowych przez nie wyznaczonych (zob. pkt 5 każdego krajowego zestawienia informacyjnego). Najlepszym rozwiązaniem byłoby, gdyby funkcjonariusze prowadzący pościg jak tylko zorientują się, że może nastąpić przekroczenie granicy, poinformowali swoje organy centralne, a te skontaktowały się z organami drugiej strony.
	Funkcjonariusze muszą przestrzegać krajowych przepisów państwa, w którym działają, i muszą wypełniać instrukcje organów właściwych na danym terenie.
	Prawo do korzystania z przywilejów w ruchu drogowym przysługuje funkcjonariuszom prowadzącym pościg zgodnie z krajowymi przepisami państwa B (jeżeli chodzi o sytuację prawną, zob. w odpowiednich przypadkach krajowe zestawienia informacyjne).
	Pościgu należy zaprzestać na żądanie organów państwa B.
	Funkcjonariusze muszą posiadać odznakę służbową lub paszport służbowy oraz być łatwo rozpoznawalni (mundur, opaska naramienna, pojazd itd.).
	Funkcjonariusze mogą posiadać przy sobie broń służbową; zakazane jest korzystanie z niej poza przypadkami obrony koniecznej w rozumieniu przepisów krajowych państwa B (zob. definicje w krajowych zestawieniach informacyjnych).
	Zakazane jest wchodzenie do mieszkań i miejsc ogólnie niedostępnych (zob. definicje w krajowych zestawieniach informacyjnych).
	Zatrzymanego należy przekazać organom właściwym na danym terenie.

Po pościgu	Jeżeli ścigany został zatrzymany, organy właściwe na danym terenie mogą bez względu na obywatelstwo ściganego pozostawić go w areszcie w celu jego przesłuchania.
	Jeżeli zatrzymany nie jest obywatelem państwa, w którym nastąpiło zatrzymanie, należy go po sześciu godzinach od zatrzymania uwolnić, chyba że spodziewany jest tymczasowy nakaz aresztowania umożliwiający ekstradycję (godziny między północą a godz. 9 nie liczą się).
	Zatrzymanego można zrewidować pod kątem bezpieczeństwa jedynie wtedy, gdy ma zostać doprowadzony przed lokalny organ. Zatrzymanemu można założyć kajdanki, a jego osobiste przedmioty można zarekwirować.
	Zaangażowani funkcjonariusze muszą stawić się przed organem właściwym na danym terenie, by złożyć sprawozdanie po pościgu, bez względu na jego rezultat; na żądanie tego organu funkcjonariusze muszą pozostać do dyspozycji i służyć pomocą w dalszych czynnościach, śledztwach i procedurach sądowych.

3.3 Warunki i procedury prowadzenia pościgu na podstawie art. 20 drugiej konwencji neapolitańskiej

Zasadę i warunki prowadzenia pościgu przewidziane w art. 20 drugiej konwencji neapolitańskiej przedstawiono w „Podręczniku do II konwencji neapolitańskiej w sprawie pomocy wzajemnej i współpracy między administracjami celnymi”.

4. WSPÓLNE OPERACJE

W niniejszym podręczniku „wspólne operacje” oznaczają akcje w zakresie ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego oraz zapobiegania przestępczości, które są prowadzone wspólnie przez co najmniej dwa państwa członkowskie i podczas których funkcjonariusze jednego państwa członkowskiego działają na terytorium innego państwa członkowskiego²³.

Termin ten nie obejmuje ani nie dotyczy dochodzeń.

Ponieważ organizacja wspólnych operacji zależy w dużym stopniu od przepisów krajowych i miejscowych potrzeb operacyjnych, niniejszy podręcznik podaje jedynie wskazówki co do najbardziej typowych wspólnych operacji. Nie wyczerpuje jednak listy wszelkich możliwych wspólnych operacji, które państwa członkowskie mogą chcieć podjąć.

Współpraca nie musi się ograniczać do państw sąsiednich, ale może także zaistnieć między państwami nie graniczącymi bezpośrednio ze sobą lub państwami tranzytowymi.

4.1 Uwagi ogólne

Artykuł 17 decyzji z Prüm²⁴ przewiduje, że „w celu zintensyfikowania współpracy policyjnej właściwe organy [...] mogą wprowadzić wspólne patrole i inne rodzaje wspólnych operacji służące ochronie porządku i bezpieczeństwa publicznego oraz prewencji kryminalnej, w których wyznaczeni funkcjonariusze lub inni pracownicy z pozostałych państw członkowskich („funkcjonariusze”) współuczestniczą w operacjach przeprowadzanych na terytorium państwa członkowskiego”.

Zakres art. 17 jest bardzo szeroki: operacje można prowadzić na lądzie, na wodzie i w powietrzu. Odnosne przepisy pozostawiają państwom członkowskim duży margines swobody w określaniu zakresu i celu wspólnych operacji i warunków ich prowadzenia oraz w decydowaniu, czy takie operacje w ogóle będą prowadzone.

²³ Czasem używa się terminów „wspólna akcja” i „operacja o dużym zasięgu oddziaływania”, na ogół oznaczających skoordynowane akcje i operacje, podczas których co najmniej dwa państwa członkowskie koncentrują się w danym okresie na zwalczaniu określonego rodzaju nielegalnej lub przestępczej działalności. Akcje te zostały pominięte w niniejszym podręczniku, gdyż zazwyczaj nie wymagają, aby funkcjonariusze jednego państwa członkowskiego działali na terytorium innego państwa członkowskiego.

²⁴ Decyzja Rady 2008/615/WSiSW z dnia 23 czerwca 2008 r. ogłoszona w Dz.U. L 210 z 6.8.2008, s. 1.

Na przykład na podstawie art. 17 decyzji z Prüm można przeprowadzać następujące rodzaje operacji (indywidualna decyzja jest w gestii państw członkowskich):

- wspólne patrole
- pomoc turystom na ulicach i posterunkach policji, zabezpieczanie atrakcji turystycznych
- wspólne kontrole ruchu drogowego
- nadzór nad kibicami
- kontrole osobiste i kontrole dokumentów
- pomoc w razie krótkiego zatrzymania służącego kontroli tożsamości na określonych imprezach
- używanie psów pod opieką do ogólnych kontroli bezpieczeństwa
- eskortowanie niebezpiecznych transportów (np. jądrowych)
- (wzajemne) wsparcie podczas dużych imprez (szczyt G8, mistrzostwa świata w piłce nożnej)
- wysyłanie sprzętu wraz z operatorami (np. armatek wodnych)
- organizowanie tymczasowych wspólnych centrów dowodzeniowo-koordynacyjnych na miejscu
- przeprowadzanie wspólnych ćwiczeń na potrzeby operacji objętych art. 17.

Z myślą o maksymalnych korzyściach z takiej współpracy zaleca się, aby przyjmujące państwo członkowskie przewidziało (w swoich przepisach krajowych lub komplementarnym porozumieniu dwustronnym), że funkcjonariusze wysyłającego państwa członkowskiego są uprawnieni do przeprowadzania autonomicznych czynności policyjnych. Zgodnie z art. 17 ust. 2 decyzji z Prüm *„takie uprawnienia wykonawcze mogą być wykonywane wyłącznie pod kierownictwem i zasadniczo w obecności funkcjonariuszy przyjmującego państwa członkowskiego”*.

Każde państwo członkowskie musi w krajowym zestawieniu informacyjnym podać, według jakiej krajowej procedury należy organizować wspólne operacje. Państwa członkowskie mogą same wybrać formę uzgodnień co do trybu prowadzenia wspólnej operacji, tzn. uzgodnienia mogą mieć formę ustną lub pisemną – odpowiednio do krajowych przepisów i dwustronnych porozumień. Zaleca się, aby uzgodnienia te były jak najbardziej praktyczne i racjonalne.

Ogólnie rzecz biorąc właściwe organy powinny uzgodnić następujące kwestie (wyszczególnione w art. 17 ust. 3 decyzji wdrażającej decyzję z Prüm²⁵):

- a) właściwe organy każdego państwa członkowskiego w odniesieniu do operacji
- b) konkretny cel operacji
- c) przyjmujące państwo członkowskie, w którym operacja ma miejsce
- d) obszar geograficzny przyjmującego państwa członkowskiego, w którym operacja ma miejsce
- e) okres objęty operacją
- f) konkretna pomoc, jakiej przyjmującemu państwu członkowskiemu ma udzielić wysyłające państwo lub państwa członkowskie, obejmująca funkcjonariuszy lub innych pracowników, aspekty materialne i finansowe
- g) funkcjonariusze uczestniczący w operacji
- h) funkcjonariusz odpowiedzialny za operację
- i) uprawnienia, jakie przysługują funkcjonariuszom i innym pracownikom pochodzącym z wysyłającego państwa członkowskiego lub z wysyłających państw członkowskich podczas operacji w przyjmującym państwie członkowskim
- j) konkretna broń, amunicja i sprzęt, z których podczas operacji mogą korzystać wysłani funkcjonariusze zgodnie z decyzją 2008/615/WSiSW
- k) aspekt logistyczny działań w odniesieniu do transportu, zakwaterowania i bezpieczeństwa
- l) podział kosztów wspólnej operacji, jeżeli jest inny, niż określono w art. 34 zdanie pierwsze decyzji Rady 2008/615/WSiSW
- m) wszelkie inne wymagane elementy.

Rozwiązania praktyczne

Oдноśne państwa członkowskie muszą porozumieć się co do praktycznych rozwiązań.

Według art. 34 decyzji z Prüm każde państwo członkowskie zasadniczo samo pokrywa swoje koszty, niemniej państwa członkowskie mogą uzgodnić odmienne rozwiązanie.

Często zakwaterowanie i wyżywienie jest zapewniane przez przyjmujące państwo członkowskie, które powinno przewidzieć konieczny budżet.

²⁵ Decyzja Rady 2008/616/WSiSW z dnia 23 czerwca 2008 r., ogłoszona w Dz.U. L 210 z 6.8.2008, s. 12.

Zależnie od rodzaju planowanych operacji i czynności należy przewidzieć szkolenie i odprawę. Można np. zorganizować wspólne szkolenie, czy to w przyjmującym państwie po przybyciu funkcjonariuszy, czy to we wspomagającym(-ych) państwie(-wach), w którym(-ych) wysłani funkcjonariusze państwa przyjmującego przeprowadzą takie szkolenie. Powinno ono objąć zwłaszcza przepisy krajowe państwa przyjmującego (przede wszystkim o korzystaniu z broni), jego struktury organizacyjne, wszelkie szczegółowe informacje o ich zadaniach, a także o prawach, obowiązkach i zadaniach funkcjonariuszy.

Funkcjonariusze, którzy prowadzą operację na terytorium innego państwa członkowskiego, podlegają przepisom prawa pracy mającym zastosowanie w ich państwie członkowskim, w szczególności w zakresie przepisów dyscyplinarnych. Jest to jednoznacznie wyrażone w art. 23 decyzji z Prüm, ale taka sama na ogół ma zastosowanie do wszystkich rodzajów wspólnych operacji.

Ochrona i odpowiedzialność prawna

Państwo, w którym działa wspólny zespół, zapewnia funkcjonariuszom innego państwa działającym na jego terenie taką samą ochronę i pomoc jak własnym funkcjonariuszom.

Mówi o tym wyraźnie art. 20 decyzji z Prüm.

Funkcjonariusze, którzy działają na terytorium innego państwa członkowskiego, są traktowani w ten sam sposób co funkcjonariusze przyjmującego państwa członkowskiego w odniesieniu do czynów karalnych popełnionych przez nich lub przeciwko nim, chyba że dane państwa członkowskie postanowiły inaczej.

Mówi o tym wyraźnie art. 42 konwencji z Schengen²⁶ oraz art. 22 decyzji z Prüm.

Wszyscy funkcjonariusze podlegają przepisom o odpowiedzialności cywilnej i karnej obowiązującym na terytorium, na którym działają.

²⁶ Tekst konwencji ogłoszono w Dz.U. L 239 z 22.9.2000, s. 19.

Odpowiedzialność cywilna za wszelkie szkody spoczywa zasadniczo na państwie członkowskim, na rzecz którego prowadzona jest operacja, tzn. przeważnie na państwie członkowskim, którego funkcjonariusze spowodowali szkodę. Niemniej gdy funkcjonariusze działają na terytorium innego państwa członkowskiego, udzielając mu wsparcia (np. podczas masowych imprez), wtedy to inne państwo członkowskie pokrywa koszty wszelkich szkód spowodowanych przez funkcjonariuszy wysyłającego państwa członkowskiego. Mówi o tym wyraźnie art. 43 konwencji z Schengen oraz art. 21 decyzji z Prüm.

4.2 Wspólne patrole

Wspólne patrole mają ułatwiać obywatelom odnośnych państw członkowskich dostęp do organów ochrony porządku publicznego, usprawniać ogólną współpracę między zaangażowanymi organami i funkcjonariuszami, dawać praktyczne i językowe wsparcie funkcjonariuszom przyjmującego państwa, ułatwiać komunikację z krajowymi organami państwa wspierającego itd.

Wspólne patrole mogą odbywać się na lądzie, na wodzie i w powietrzu.

Zazwyczaj są one dwojakiego typu:

- **wspólne patrole w przygranicznych strefach państw członkowskich**

Zaleca się, aby organy miejscowe były upoważnione do szybkiego, racjonalnego i sprawnego organizowania takich patroli, zależnie od potrzeb operacyjnych: chodzi o to, by każdy szczebel dowodzenia mógł podjąć konieczny kontakt z odpowiednim szczeblem drugiej strony w celu zorganizowania wspólnych działań lub wspólnych patroli.

Patrole takie mogą się odbywać na terytorium jednego z zaangażowanych państw członkowskich albo też (wielokrotnie) przekraczać granicę(-ce).

- **wspólne patrole na potrzeby konkretnych imprez lub w konkretnych okresach**

Ten rodzaj patroli zalicza się natomiast do środków, o których mowa w „podręczniku dotyczącym meczy piłkarskich” czy „podręczniku dotyczącym dużych imprez”, ale może również służyć do opisanych wcześniej celów (pomoc turystom na ulicach i posterunkach policji, zabezpieczanie atrakcji turystycznych albo wspólne kontrole ruchu drogowego) czy do patrolowania pociągów międzynarodowych.

Jeżeli nie wskazano żadnych innych rozwiązań lokalnych, należy przestrzegać procedury podanej w krajowym zestawieniu informacyjnym, które zawiera również dane o adresach punktów kontaktowych.

4.3 Wsparcie w razie klęsk żywiołowych i poważnych wypadków

W art. 18 decyzji z Prüm²⁷ opisano szczególnie rodzaj „wspólnych operacji”, mianowicie

„Właściwe organy państw członkowskich udzielają sobie wzajemnego wsparcia, zgodnie z prawem krajowym, w związku ze zgromadzeniami masowymi i podobnymi istotnymi wydarzeniami, klęskami żywiołowymi oraz w związku z poważnymi wypadkami, w ramach prewencji kryminalnej oraz ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego poprzez:

- a) możliwie wczesne wzajemne informowanie się o tego typu sytuacjach mających skutki transgraniczne oraz wymianę wszelkich istotnych informacji;*
- b) podejmowanie i koordynowanie niezbędnych działań policyjnych na swoim terytorium w sytuacjach mających skutki transgraniczne;*
- c) w miarę możliwości, oddelegowanie funkcjonariuszy, ekspertów i doradców oraz dostarczanie sprzętu na wniosek państwa członkowskiego, na którego terytorium dana sytuacja występuje”.*

Przepis ten będzie miał największe znaczenie w przypadku państw sąsiadujących.

Obliguje on właściwe organy, by uzgodniły praktyczne rozwiązania co do współpracy w razie klęsk żywiołowych i poważnych wypadków, tzn.:

- wymianę punktów kontaktowych
- procedury nawiązywania kontaktu
- procedury informowania się o sytuacjach mających skutki transgraniczne
- opracowanie planów bezpieczeństwa czy planów kryzysowych
- uzgodnienia co do rozmieszczania funkcjonariuszy, ekspertów i doradców
- uzgodnienia co do dostarczania sprzętu.

²⁷ Decyzja Rady 2008/615/WSiSW z dnia 23 czerwca 2008 r. w sprawie intensyfikacji współpracy transgranicznej, szczególnie w zwalczaniu terroryzmu i przestępczości transgranicznej, ogłoszona w Dz.U. L 210 z 6.8.2008, s. 1.

Idealnie byłoby, gdyby w ramach koordynowania działań policyjnych między odnośnymi organami zostało zorganizowane niezbędne szkolenie.

4.4 Współpraca w ramach międzynarodowych meczy piłkarskich

Uzgodnione zostały różnorodne działania w zakresie międzynarodowej współpracy policyjnej oraz w zakresie działań prewencyjnych i kontrolnych związanych z aktami przemocy i zakłóceniami porządku podczas międzynarodowych meczów piłki nożnej, w których uczestniczy co najmniej jedno państwo członkowskie.

W każdym państwie członkowskim zorganizowano krajowy piłkarski punkt informacyjny do realizowania tego rodzaju współpracy, która wybiega poza wymianę informacji i przybiera formę wsparcia podczas meczy piłkarskich.

Szczegółowe działania mają za podstawę decyzję Rady z dnia 25 kwietnia 2002 r. dotyczącą bezpieczeństwa w związku z meczami piłki nożnej o charakterze międzynarodowym²⁸, i są szerzej opisane w rezolucji Rady z dnia 4 grudnia 2006 r. w sprawie zaktualizowanego podręcznika z zaleceniami na takie sytuacje²⁹.

4.5 Współpraca podczas dużych imprez

Organy ochrony porządku publicznego w danym państwie członkowskim, czuwające nad ważną imprezą międzynarodową, muszą ją zabezpieczyć zarówno pod względem porządku publicznego, jak i walki z terroryzmem.

²⁸ Decyzja Rady 2002/348/WSiSW z dnia 25 kwietnia 2002 r. dotycząca bezpieczeństwa w związku z meczami piłki nożnej o charakterze międzynarodowym, ogłoszona w Dz.U. L 121 z 8.5.2002, s. 1.

²⁹ Rezolucja Rady z dnia 4 grudnia 2006 r. w sprawie zaktualizowanego podręcznika zaleceń w zakresie międzynarodowej współpracy policyjnej oraz w zakresie działań prewencyjnych i kontrolnych związanych z aktami przemocy i zakłóceniami porządku podczas międzynarodowych meczów piłki nożnej, które dotyczą co najmniej jednego państwa członkowskiego (Dz.U. C 322 z 29.12.2006, s.1).

Współpraca z organami innych państw członkowskich jest ważną częścią polityki bezpieczeństwa stosowanej w ramach takich imprez.

Zazwyczaj podstawą prawną do szerszej lub węższej współpracy były dwustronne porozumienia czy ustalenia, ale obecnie jest nią art. 18 decyzji z Prüm³⁰, który brzmi:

„Właściwe organy państw członkowskich udzielają sobie wzajemnego wsparcia, zgodnie z prawem krajowym, w związku ze zgromadzeniami masowymi i podobnymi istotnymi wydarzeniami, klęskami żywiołowymi oraz w związku z poważnymi wypadkami, w ramach prewencji kryminalnej oraz ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego poprzez:

- a) możliwie wczesne wzajemne informowanie się o tego typu sytuacjach mających skutki transgraniczne oraz wymianę wszelkich istotnych informacji;*
- b) podejmowanie i koordynowanie niezbędnych działań policyjnych na swoim terytorium w sytuacjach mających skutki transgraniczne;*
- c) w miarę możliwości, oddelegowanie funkcjonariuszy, ekspertów i doradców oraz dostarczanie sprzętu na wniosek państwa członkowskiego, na którego terytorium dana sytuacja występuje”.*

Więcej praktycznych zaleceń na temat organizowania takiej współpracy można znaleźć w „Podręczniku współpracy podczas ważnych imprez międzynarodowych przeznaczonego dla policji i organów bezpieczeństwa”³¹.

³⁰ Decyzja Rady 2008/615/WSiSW z dnia 23 czerwca 2008 r. w sprawie intensyfikacji współpracy transgranicznej, szczególnie w zwalczaniu terroryzmu i przestępczości transgranicznej, ogłoszona w Dz.U. L 210 z 6.8.2008, s. 1.

³¹ Zalecenie Rady z dnia 6 grudnia 2007 r. w sprawie „Podręcznika współpracy podczas ważnych imprez międzynarodowych przeznaczonego dla policji i organów bezpieczeństwa”, ogłoszone w Dz.U. C 314 z 22.12.2007, s. 4.

4.6 Ochrona osób publicznych

Podstawą do podejmowania konkretnych działań służących ochronie osób publicznych i odnośnej współpracy transgranicznej jest decyzja Rady ustanawiająca europejską sieć ochrony osób publicznych³², zmieniona decyzją Rady 2009/796/WSiSW z dnia 4 czerwca 2009 r.

Właściwe organy opracowały podręcznik z praktycznymi informacjami o wzajemnej współpracy, ustanowieniu odnośnych punktów kontaktowych w każdym państwie członkowskim, krajowych przepisach dotyczących ochrony i poziomów zagrożenia oraz o środkach wykonawczych i broni.

4.7 Współpraca między specjalnymi jednostkami interwencyjnymi

Decyzja Rady w sprawie usprawnienia współpracy pomiędzy specjalnymi jednostkami interwencyjnymi państw członkowskich Unii Europejskiej w sytuacjach kryzysowych³³ formułuje ogólne zasady i warunki, na których specjalne jednostki interwencyjne jednego państwa członkowskiego mogą udzielać pomocy lub działać na terytorium innego państwa członkowskiego.

Pomoc i operacje są zawsze organizowane między odnośnymi państwami członkowskimi na zasadzie dobrowolności: nie ma prawnego obowiązku, by o pomoc występować, ani by ją świadczyć. Właściwe organy krajowe, które mogą wystąpić o zgodę lub udzielić zgody na rozmieszczenie specjalnych jednostek interwencyjnych, podano w krajowych zestawieniach informacyjnych.

Szczegóły praktyczne oraz uzgodnienia wykonawcze uzupełniające odnośną decyzję ustalane są bezpośrednio pomiędzy wnioskującym państwem członkowskim a wezwanym państwem członkowskim.

³² Decyzja Rady 2002/956/WSiSW z dnia 28 listopada 2002 r. ustanawiająca europejską sieć ochrony osób publicznych, ogłoszona w Dz.U. L 333 z 10.12.2002, s. 1 i zmieniona decyzją Rady 2009/796/WSiSW z dnia 4 czerwca 2009 r. zmieniającą decyzję Rady z dnia 28 listopada 2002 r. ustanawiającą europejską sieć ochrony osób publicznych; decyzja zmieniająca została ogłoszona w Dz.U. L 283 z 30.10.2009, s. 62.

³³ Decyzja Rady 2008/617/WSiSW z dnia 23 czerwca 2008 r. w sprawie usprawnienia współpracy pomiędzy specjalnymi jednostkami interwencyjnymi państw członkowskich Unii Europejskiej w sytuacjach kryzysowych, ogłoszona w Dz.U. L 210 z 6.8.2008, s. 73.

Decyzja Rady przewiduje również, że specjalne jednostki interwencyjne spotykają się regularnie, by wymieniać się sprawdzonymi rozwiązaniami i organizować wspólne ćwiczenia szkoleniowe. Jednostki te stworzyły sieć o nazwie „Atlas”, która skupia ich przedstawicieli ze wszystkich państw członkowskich i z niektórych państw trzecich.

Jeżeli chodzi o specyficzne sytuacje kryzysowe, takie jak porwanie czy przetrzymywanie zakładników, powstały właściwe unijne i międzynarodowe sieci ekspertów, mające wspierać operacje czy śledztwa w takich sytuacjach. Kontakt z tymi sieciami można nawiązać przez krajowe organy centralne.

4.8 Warunki i procedury prowadzenia wspólnych operacji na podstawie porozumień dwustronnych

Większość państw członkowskich (jeżeli nie wszystkie) zawarła dwu- lub wielostronne porozumienia z sąsiednimi państwami w sprawie wspólnych operacji.

Jeżeli porozumienia te czy uzgodnienia nie naruszają przepisów prümских lub jeżeli poszerzają czy zwiększają cele tych przepisów, także mogą służyć za podstawę do prowadzenia wspólnych operacji.

Bardzo często porozumienia te i uzgodnienia szczegółowo wskazują zakres i warunki prowadzenia wspólnych operacji, a tym samym uzupełniają przepisy prümские.

5. WSPÓLNE ŚLEDZTWA

5.1 Wspólne zespoły dochodzeniowo-śledcze

Zorganizowanie wspólnych zespołów dochodzeniowo-śledczych przewiduje art. 13 ust. 1 konwencji z roku 2000 o pomocy prawnej oraz decyzja ramowa Rady w sprawie wspólnych zespołów dochodzeniowo-śledczych³⁴.

Zespoły takie tworzy się na podstawie porozumienia między co najmniej dwoma państwami członkowskimi lub innymi stronami w określonym celu i na określony czas. Pojęcie zespołów nawiązuje nie tyle do powagi przestępstwa, ile do jego międzynarodowego i transgranicznego wymiaru. Wspólne zespoły dochodzeniowo-śledcze zajmują się zwykle wyłącznie poważniejszymi formami przestępczości, należy zatem sprawdzić przepisy krajowe lub instrukcje operacyjne, czy określają one próg lub inne kryteria kwalifikujące powagę przestępstwa.

W praktyce jest wiele sytuacji, w których wspólny zespół dochodzeniowo-śledczy może być właściwym instrumentem; za przykład mogą posłużyć przynajmniej dwie dziedziny walki z przestępczością:

- śledztwa narkotykowe, w których od początku wiadomo, że miejsce zamieszkania przemytnika nie pokrywa się z miejscem przeznaczenia narkotyków
- śledztwa antyterrorystyczne, jeżeli miejsca planowanych ataków nie pokrywają się z miejscami, w których zbiera się pierwsze dane wywiadowcze.

Podręcznik dla wspólnych zespołów dochodzeniowo-śledczych³⁵ przedstawia szczegółowo warunki ich organizowania, strukturę i tryb działania oraz informacje o odnośnych krajowych przepisach w różnych państwach członkowskich.

³⁴ Decyzja ramowa Rady 2002/465/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie wspólnych zespołów dochodzeniowo-śledczych, ogłoszona w Dz.U. L 162 z 20.6.2002, s. 1.

³⁵ Dok. 13598/09 + COR 1.

Aby ułatwić pracę właściwych organów pragnących zorganizować taki wspólny zespół, opracowano wzór porozumienia³⁶.

Ponadto wyznaczono krajowych ekspertów do spraw wspólnych zespołów dochodzeniowo-śledczych; mają oni ułatwiać korzystanie z tych zespołów, upowszechniając informacje i służąc radą odnośnie do krajowych procedur i przepisów.

Zalety korzystania ze wspólnego zespołu dochodzeniowo-śledczego są (zależnie od i stosownie do przepisów państwa członkowskiego, w którym taki zespół działa) następujące:

- członkowie zespołu mogą bezpośrednio dzielić się informacjami bez potrzeby składania formalnych wniosków
- członkowie zespołu mogą bezpośrednio występować do siebie nawzajem o podjęcie działań dochodzeniowo-śledczych bez potrzeby wystawiania wniosku sądowego (dotyczy to także środków przymusu)
- członkowie mogą asystować przy rewizji mieszkań, przesłuchaniach itp. we wszystkich jurysdykcjach objętych działaniami i dzięki temu pomagać w pokonywaniu barier językowych podczas przesłuchań itp.
- można działania koordynować na miejscu, można specjalistyczną wiedzę dzielić się w sposób nieformalny
- praktycy z różnych jurysdykcji pracujący razem i decydujący o strategiach dochodzeniowo-śledczych i karnych mają okazję budować wzajemne zaufanie
- Europol i Eurojust mogą się angażować, udzielając bezpośredniego wsparcia i pomocy
- można uzyskać potencjalne fundusze.

Zespół powstaje w tym z państw członkowskich, w którym przewiduje się prowadzenie największej części śledztwa. Mimo że należy uzgodnić stworzenie jednej stałej bazy dla zespołu, nie ma konieczności, aby lokować wszystkich jego członków w tym samym miejscu.

Członkowie zespołu mogą mieć różne uprawnienia zależnie od przepisów krajowych, np. niektóre państwa członkowskie zezwalają na udzielanie obcym funkcjonariuszom uprawnień wykonawczych do stosowania środków przymusu (przesłuchanie, rewizja mieszkania). To samo dotyczy dopuszczalnego stosowania siły: jeżeli już przepisy krajowe je dopuszczają, jej faktycznie użycie zależy od decyzji kierownika zespołu.

³⁶ Zalecenie Rady z dnia 8 maja 2003 r. na temat wzoru porozumienia służącego utworzeniu wspólnego zespołu dochodzeniowo-śledczego, ogłoszone w Dz.U. C 121 z 23.5.2003, s. 1.

Udział Eurojustu i Europolu

Ponieważ obie instytucje powstały, by wspierać państwa członkowskie w walce z poważną zorganizowaną przestępczością transgraniczną, mogą one dzięki swoim kompetencjom i funkcjom odgrywać ważną rolę we wspólnych zespołach dochodzeniowo-śledczych.

Zgodnie z art. 1 ust. 12 decyzji ramowej oraz zgodnie z postanowieniami konwencji z roku 2000 o pomocy prawnej Eurojust i Europol mogą uczestniczyć zarówno wspólnie, jak i osobno w pracach zespołów. Ponadto art. 6 umowy o współpracy między Europolem a Eurojustem pozwala obu instytucjom naraz – na wniosek co najmniej jednego państwa członkowskiego – uczestniczyć w organizowaniu wspólnych zespołów dochodzeniowo-śledczych oraz wspierać krajowe organy sądowe i organy ochrony porządku publicznego we wstępnych rozmowach o organizowaniu zespołów.

Mimo że nie ma obowiązku angażowania Eurojustu i Europolu w tworzenie i prowadzenie takiego zespołu, obie instytucje mogą odegrać istotną rolę, zapewniając mu skuteczność i sprawność operacyjną oraz ogólne powodzenie śledztwa. Obie instytucje mogą także pomagać w administracyjnym zarządzaniu zespołem. Obie mogą także pośredniczyć w uzyskiwaniu funduszy oraz służyć radą co do możliwości zdobycia finansowania.

5.2 Wspólne specjalne zespoły dochodzeniowe

Zasadę i warunki prowadzenia wspólnych specjalnych zespołów śledczych przewidziane w art. 24 drugiej konwencji neapolitańskiej³⁷ przedstawiono w „Podręczniku do II konwencji neapolitańskiej w sprawie pomocy wzajemnej i współpracy między administracjami celnymi”.

³⁷ Konwencja z dnia 18 grudnia 1997 r. w sprawie pomocy wzajemnej i współpracy między administracjami celnymi, ogłoszona w Dz.U. C 24 z 23.1.1998, s. 1, i Dz.U. C 165 z 30.5.1998, s. 24.

5.3 Dochodzenia równoległe („zwierciadlane”)

Dochodzenia równoległe („zwierciadlane”) to dochodzenia wszczynane w różnych państwach członkowskich UE i skupione na grupie lub rodzaju przestępstw, które tak samo dotyczą każde z zaangażowanych państw. Dochodzenia te, mimo iż odrębne pod względem struktury zarządzania i podstawy prawnej, służą wspólnemu zdeorganizowaniu lub zlikwidowaniu grupy lub rodzaju przestępstw dotyczących obie z krajowych jurysdykcji.

Nie muszą oznaczać operacji transgranicznej, w rozumieniu niniejszego podręcznika, podczas której funkcjonariusze działają na terytorium innych państw członkowskich.

Informacje wywiadowcze lub materiały dowodowe uzyskane w każdym z tych równoległych dochodzeń mogą być udostępnianie lub wykorzystywanie w procesach sądowych w innych państwach członkowskich UE, ale tylko na podstawie właściwych międzynarodowych wniosków sądowych przesyłanych między właściwymi organami sądowymi.

5.4 Korzystanie z pomocy tajnych agentów oraz informatorów

Korzystanie z pomocy tajnych agentów i informatorów zależy od krajowych przepisów poszczególnych państw członkowskich. Międzynarodową współpracę w tej dziedzinie regulują zwłaszcza: art. 14 konwencji o pomocy prawnej w sprawach karnych³⁸, art. 23 drugiej konwencji neapolitańskiej³⁹, art. 20 konwencji ONZ przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej⁴⁰ oraz porozumienia dwustronne i krajowe akty prawne. Techniki takie można nie tylko stosować w śledztwach krajowych – uznano je też za potrzebne jako narzędzia stosowane na terytorium innych państw członkowskich w ramach śledztwa krajowego lub wspólnego. Aby wesprzeć korzystanie z tych technik, krajowe organy centralne oraz Europol wskazały ekspertów oraz odpowiednie źródła.

³⁸ Akt Rady z dnia 29 maja 2000 r. ustanawiający zgodnie z artykułem 34 Traktatu o Unii Europejskiej Konwencję o wzajemnej pomocy prawnej w sprawach karnych pomiędzy państwami członkowskimi Unii Europejskiej, ogłoszony w Dz.U. C 197 z 12.7.2000, s. 1.

³⁹ Konwencja z dnia 18 maja 1997 w sprawie pomocy wzajemnej i współpracy między administracjami celnymi, ogłoszona w Dz.U. C 24 z 23.1.1998, s. 1, i Dz.U. C 165 z 30.5.1998, s. 24.

⁴⁰ <http://www.unodc.org/unodc/en/treaties/CTOC/index.html>

Zakaz wypełniania odręcznego.

Wniosek o pomoc w obserwacji transgranicznej (art. 40 konwencji z Schengen)		
Informacje dotyczące wniosku		
– Państwo wystosowujące wniosek	010.	Wypełnić możliwie dokładnie, zwłaszcza jeżeli chodzi o broń, funkcjonariuszy policji, radiowozy, stosowanie specjalistycznych technik policyjnych.
– Państwo otrzymujące wniosek	011.	
– Nadawca	012.	
– Adresat	013.	
– Data i godzina nadania wniosku	014.	
– Imię i nazwisko obserwowanej osoby, a jeżeli nieznane – nazwa lub numer sprawy	015.	
– Obserwacja transgraniczna: zwyczajna czy w trybie nadzwyczajnym	016.	
– Jeżeli zwyczajna – data i godzina przekroczenia granicy	017.	
– Jeżeli w trybie nadzwyczajnym – proszę uzasadnić	018.	
Informacje dotyczące śledztwa		
– Właściwy organ sądowy	019.	Generalnie wszystkie wnioski należy przysyłać do krajowej jednostki kontaktowej
– Sygnatura akt	020.	
– Nazwisko, imię i stanowisko właściwego sędziego	021.	Należy jak najszybciej poinformować państwo otrzymujące wniosek.
Telefon Faks	022.	
– Odnośna służba policji Kierujący akcją, telefon, faks	023.	
– Prawna kategoria czynów: a) Zwykłe: – przestępstwo – grożąca kara b) Poważne:	024.	
– zabójstwo	025.1.	Należy szczegółowo wyjaśnić powody uzasadniające wniosek.
– nieumyślne spowodowanie śmierci	025.2.	
– poważne przestępstwo na tle seksualnym	025.3.	
– podpalenie	025.4.	
– podrabianie i fałszowanie środków płatniczych	025.5.	
– kradzież z włamaniem i rozbój kwalifikowany oraz paserstwo	025.6.	
– wymuszenie	025.7.	
– porwanie i przetrzymywanie zakładników	025.8.	
– handel ludźmi	025.9.	
– nielegalny handel środkami odurzającymi i substancjami psychotropowymi	025.10.	
– naruszenie przepisów prawnych dotyczących broni i materiałów wybuchowych	025.11.	
– umyślne spowodowanie szkody z użyciem materiałów wybuchowych	025.12.	
– nielegalny przewóz toksycznych i niebezpiecznych odpadów	025.13.	
– poważne nadużycie finansowe	025.14.	
– nielegalna imigracja	025.15.	
– pranie brudnych pieniędzy	025.16.	
– nielegalny handel materiałami jądrowymi i radioaktywnymi	025.17.	
– uczestnictwo w organizacji przestępczej w rozumieniu wspólnego działania Rady 98/733/WSiSW z dnia 21 grudnia 1998 r. w sprawie uznawania za przestępstwa karne uczestnictwa w organizacji przestępczej w państwach członkowskich Unii Europejskiej	025.18.	
– przestępstwa terrorystyczne określone w decyzji ramowej Rady 2002/475/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie zwalczania terroryzmu	025.19.	
– Data popełnienia czynów	026.	
– Miejsce popełnienia czynów	027.	
– Opis czynów	028.	
– Rola zamieszanego	029.	

Informacje dostępne z terenu:		
Wydział prowadzący obserwację		
– Kierujący akcją w terenie	030.	
– Telefon		
– Telefon komórkowy		
– Radio (fakultatywnie)		
– Kod wywoławczy		
– Siły obserwacyjne	031.	
– Radiowozy		
– Nr rejestracyjny		
– Marka		
– Broń służbowa		
– Wymagane stosowanie zamiennych tablic rejestracyjnych	032.	
– Przewidywany czas obserwacji (podać dzień, miesiąc, rok, godzinę, czas trwania)	033.	
– Przewidywany obszar działań	034.	
– Przewidywane miejsce przekroczenia granicy	035.	
Obserwowany(-i)		
– Nazwisko	040.	
– Imię, Data urodzenia		
– Obywatelstwo	041.	
– Mężczyzna / kobieta	042.	
– Przybliżony wiek	043.	
– Rysopis (wzrost, budowa ciała, kolor włosów itp.)	044.	
– Adres (kod pocztowy, miejscowość, ulica, nr domu)	045.	
– Telefon	046.	
– Telefon komórkowy		
– Informacje szczególne (uzbrojony, agresywny, uzależniony od narkotyków)	047.	
– Zdjęcie i/lub odciski palców	048.	
– Pojazd (producent, typ, kolor, nr rejestracyjny)	049.	
– Stosowanie specjalistycznych technik policyjnych	050.	
– Inne istotne informacje	051.	
– Osoby w kontakcie z podejrzanym, punkt spotkania		
– Inne osoby towarzyszące podejrzanemu	052.	
Inne	053.	

Jeżeli wiadomo, można podać cel obserwacji i/lub informację, czy państwo otrzymujące wniosek powinno przejąć obserwację,

Sprawozdanie końcowe z operacji obserwacji transgranicznej (art. 40 konwencji z Schengen)		
– Państwo wystosowujące wniosek	100.	Wypełnia główny funkcjonariusz operacyjny w terminie 7 dni.
– Państwo otrzymujące wniosek	101.	
– Data	102.	
– Nadawca	103.	
– Adresat	104.	
– Nazwa lub nr sprawy	105.	
Nazwa wydziału (w terenie), który prowadził obserwację		
– Nazwisko, imię i stopień kierującego w terenie	110.	
– Adres	111.	
– Telefon	112.	
– Faks	113.	
Okoliczności operacji		
– Informacje o przestępstwie	120.	
– Informacje o zamieszanym	121.	
Zastosowane środki		
– Liczba pojazdów 1 – marka 2 – typ 3 – kolor 4 – nr rejestracyjny	130.	
– Liczba osób	131.	
– Inne	132.	
Opis podjętych działań		
– Początek	140.	
– Trasa i przejścia graniczne	141.	
– Godzina przybycia	142.	
– Koniec obserwacji data i godzina	143.	
– Miejscowe organy, które udzieliły pomocy	144.	
– Inne	145.	
Istotne incydenty		
– Incydenty z udziałem organów państwa otrzymującego wniosek	150.	
– Incydenty z udziałem zamieszanego	151.	
– Inne incydenty	152.	
Cele obserwowane podczas operacji		
– Miejsce(-a) – Pojazdy – Osoby	160.	W tym wszelkie przypadki użycia broni palnej przez funkcjonariuszy.
Dalsze czynności w związku ze sprawą		
– dotyczące zamieszanego	170.	
– Jurysdykcja(-e) lub sędzia(-owie), z którymi nawiązano kontakt w państwie otrzymującym wniosek	171.	
Inne	172.	

Uwaga: Niniejszy formularz ma charakter administracyjny i nie należy go używać jako dowodu prawnego.

Zakaz wypełniania odręcznego.

ZAŁĄCZNIK 3

Wniosek o transgraniczną dostawę niejawnie kontrolow...		
Informacje dotyczące wniosku		
– Państwo wystosowujące wniosek	010.	
– Państwo otrzymujące wniosek	011.	
– Jednostka wysyłająca	012.	
– Jednostka przekazująca	013.	
– Jednostka otrzymująca	014.	
– Data i godzina nadania wniosku	015.	
– Imię i nazwisko obserwowanej osoby, a jeżeli nieznane – nazwa lub numer sprawy	015.	
– Obserwacja transgraniczna zwyczajna czy w trybie nadzwyczajnym	016.	
– Jeżeli zwyczajna – data i godzina przekroczenia granicy	017.	
– Jeżeli w trybie nadzwyczajnym – proszę uzasadnić	018.	
Informacje dotyczące śledztwa prowadzonego w państwie wystosującym wniosek		
Właściwy organ sądowy lub inny organ wydający zgodę	020.	
Nr ref.	021.	
Nazwisko, imię i stanowisko właściwego sędziego	022.	
Telefon		
– Telefon komórkowy		
– Faks		
– E-mail		
Oдноśna służba policji	023.	
– Kierujący akcją		
– Telefon		
– Telefon komórkowy		
– Faks		
– E-mail		
Prawna ocena sprawy:	024.	
– przestępstwo		
– grożąca kara		
Czas lub okres, w którym popełnione zostały dane czyny	025.	
Miejsce lub obszar, w którym popełnione zostały dane czyny	026.	
Streszczenie faktów	027.	
Rola nadawcy/przewoźnika/odbiorcy towaru w przestępstwie	028.	
Uzasadnienie potrzeby operacji		
Wnioski ze śledztwa uzasadniające operację	030.	
Już podjęte kroki, by zidentyfikować odbiorcę przesyłki lub innych uczestników czy organizatorów	031.	
Informacje o planowanej operacji		
– Rodzaj i ilość nielegalnych towarów (innych towarów)	040.	
– Prawdopodobnie czas i miejsce importu (przekroczenia granicy) do państwa otrzymującego wniosek	041.	
– Prawdopodobna trasa w państwie otrzymującym wniosek	042.	
– Informacje o czasie i miejscu eksportu z państwa otrzymującego wniosek	043.	
– Prawdopodobne środki transportu (w przypadku pojazdów: marka, model, kolor i nr rejestracyjny)	044.	
– Środki transportu z urządzeniem namiarowym lub GPS	045.	

Wypełnić możliwie dokładnie, zwłaszcza jeżeli chodzi o broń, funkcjonariuszy policji, radiowozy, stosowanie specjalistycznych technik policyjnych.

Generalnie wszystkie wnioski należy przysłać do krajowej jednostki centralnej.

Należy jak najszybciej poinformować państwo otrzymujące wniosek.

Dane osobowe podejrzanych biorących udział w przewozie – Nazwisko i imię – Mężczyzna / kobieta – Imię – Data i miejsce urodzenia – Przybliżony wiek – Miejsce zamieszkania (adres) – Obywatelstwo – Rysopis (wzrost, budowa ciała, kolor włosów itp.) – Telefon stacjonarny i komórkowy – Zdjęcie/odciski palców – Uzbrojony/agresywny	046.	
Informacje o innych osobach zaangażowanych w przewóz (w tym o uczestnikach biernych)	047.	
Inne informacje (kontakty, wyznaczone spotkania itp.)	048.	
Czas i miejsce przekazania nadzoru nad dostawą niejawnie kontrolowaną organom państwa otrzymującego wniosek	049.	
Informacje o jednostce wykonującej w państwie otrzymującym wniosek		
Kierujący akcją – Telefon – Telefon komórkowy – Częstotliwość radiowa (fakultatywnie) – Kod wywoławczy	050.	
Funkcjonariusze obserwacyjni – Liczba funkcjonariuszy – Pojazdy – Numery rejestracyjne – Typ pojazdów	051.	
Inni funkcjonariusze (w tym tajni agenci śledczy) lub zastosowane środki techniczne	052.	
Specjalne prośby		
– Prośba o możliwość substytucji towarów	060.	
– Prośba o możliwość użycia specjalnych technik śledczych	061.	
– Prośba o pozwolenie na noszenie broni służbowej	062.	
– Prośba o możliwość zastosowania zamiennych tablic rejestracyjnych	063.	
– Specyficzne wymagania co do formalności celnych	064.	
– Prośba o możliwość udziału po przekazaniu nadzoru nad dostawą niejawnie kontrolowaną funkcjonariuszom państwa otrzymującego wniosek	065.	
Uwagi/obserwacje		

Sprawozdanie końcowe z transgranicznej dostawy niejawnie kontrolowanej		
– Państwo wystosowujące wniosek (jego organ)		Wypełnia główny funkcjonariusz operacyjny w terminie 7 dni.
– Organ centralny		
– Czas i miejsce oddania sprawozdania oceniającego		
– Państwo otrzymujące wniosek (i jego organ)	1	
– Data i godzina nadania wniosku	2	
– Jednostka otrzymująca	3	
– Nazwa lub nr referencyjny	4	
– Czy dostawa niejawnie kontrolowana została zatwierdzona?	5	
– Zatwierdzający organ i nr referencyjny	6	
– Czy dostawa niejawnie kontrolowana została wykonana? Jeżeli nie, to dlaczego?	7	
Wypełnić, jeżeli dostawa niejawnie kontrolowana została wykonana		
Okoliczności prowadzenia dostawy niejawnie kontrolowanej		
Informacje o przestępstwie	8	
Rodzaj i ilość nielegalnych towarów	9	
Środki zastosowane przez państwo składające wniosek i państwo go otrzymujące		
– Typ i liczba użytych środków transportu (pojazdów)	10	
– Liczba funkcjonariuszy policji skierowanych do akcji	11	
– Użyty sprzęt techniczny lub specjalne metody śledcze	12	
– Inne	132	
Istotne incydenty		
– Incydenty z udziałem organów państwa otrzymującego wniosek	150	
– Incydenty z udziałem zamieszanego	151.	
– Inne incydenty	152	
Wyniki dostawy niejawnie kontrolowanej / zaistniałe problemy i ewentualne rozwiązania		
Wyniki dostawy niejawnie kontrolowanej		
Ewentualne problemy językowe	170	
Ewentualne problemy koordynacyjne	171	
Inne problemy	172	

Uwaga: Niniejszy formularz ma charakter administracyjny i nie należy go używać jako dowodu prawnego.